

Daniela Deteșan, Claudia Septimia Sabău (eds.), *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, Series Historica, Supliment LX, 2021, *Femeia între tradiția și modernitatea românească (a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX). Interogații, realizări, perspective*, Cluj-Napoca, 2022, 339 p.

De ce să studiem istoria femeilor? La această întrebare răspund amplu și informat studiile publicate în cuprinsul Suplimentului LX/2021 al *Anuarului Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*. Volumul se intitulează *Femeia între tradiția și modernitatea românească (a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX). Interogații, realizări, perspective*. Editoarele acestui număr special sunt Daniela Deteșan și Claudia Septimia Sabău. În anul 2021, cele două cercetătoare au fost inițiatoarele unei secțiuni dedicate istoriei femeilor, în cadrul conferinței internaționale *Modernism, modernizare, modernitate. Perspective demografice și metodologice*. Aceasta a fost organizată de Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române în colaborare cu Centrul de Studiere a Populației din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, cu prilejul Zilelor Academice Clujene, ediția 2021. Cea mai mare parte a contribuțiilor prezentate în această secțiune a conferinței se regăsesc în volumul colectiv.

Editoarele subliniază necesitatea abordării istoriei femeilor, a reprezentărilor acestora în spațiul transilvănean, tocmai din cauza unei atenții mai reduse acordate acestei teme în comparație cu interesul științific manifestat pentru ea în celelalte regiuni ale României. Iar prin acest volum, Daniela Deteșan și Claudia Septimia Sabău marchează “vitalitatea unui câmp de cercetare complex și interdisciplinar” (p. 9). Observațiile editoarelor sunt urmate de o “cronologie selectivă a feminismului românesc ardelean”. Această cronologie este utilă celor care cercetează feminismul românesc ardelean, fiindcă ordonează pentru perioada 1850–1918 “informații dintr-o vastă bibliografie împrăștiată în biblioteci, arhive sau muzee” (p. 11). Cronologia însușește acțiunile de la nivel local și regional inițiate și desfășurate de româncele care au contribuit la ameliorarea situației femeii în spațiul transilvănean și la emanciparea acestora. Așa cum arată autoarea acestei valoroase cronologii, “[...] evenimentele inserate au însemnat mai mult decât o serie de acțiuni discrete, individuale [...]. Este, în linii mari, ceea ce a rămas mai semnificativ, ceea ce a ajuns până la noi prin eforturile și idealurile unor generații de femei” (p. 14).

Volumul continuă cu cinci secțiuni, incluzând 21 de studii, extinzându-se pe 339 de pagini. Secțiunile evidențiază principalele preocupări ale specialiștilor care cercetează istoria femeilor: “Reprezentări ale femeii în surse arhivistice

și în presă”, “Statutul și rolul femeii între public și privat”, “Educația tinerelor fete și dezvoltarea învățământului feminin”, “Asociaționism feminin” și “Figuri feminine emblematice”. Se constată varietatea cercetărilor care documentează principalele momente și schimbări în evoluția politică, economică, socială și culturală care afectează situația femeilor. Suplimentul include “studii de caz, analize statistice sau abordări teoretizante” (p. 10) care tratează tematica feminină prin aplicarea unor metode calitative, cantitative sau mixte.

Așa cum subliniază cele două editoare, perioada studiată, care poate fi definită prin tranziția spre modernitate, este caracterizată de o îmbunătățire a condiției femeii datorită unor profunde transformări de natură politică, economică, socială și culturală. Astfel, femeile sunt mai independente economic și mai mobile geografic și social, situație reflectată prin diversificarea rolurilor lor în spațiul public.

Daniela Deteșan și Claudia Septimia Sabău invită cititorii și cercetătorii la “un dialog asupra surselor istorice, metodelor și tehnicilor de analiză care au în prim-plan femeile, atât în ipostaza publică, cât și privată” (p. 10). Această propunere este susținută de rezultatele cercetărilor anterioare, care arată că femeile au avut un trecut eterogen, că sunt un grup divers, în ciuda identității de gen care le unește. De aceea, deschiderea unor noi șantiere de cercetare asupra istoriei femeilor ar arăta încă o dată nu numai dinamismul acestui domeniu, ci și necesitatea continuării eforturilor academice încă insuficiente pentru a construi o imagine coerentă asupra începuturilor feminismului românesc.

Una dintre concluziile care se desprinde din lectura studiilor publicate în această lucrare este că acestea oferă informații variate privind rolurile femeilor, reprezentările acestora, educația lor, asociaționismul feminin și, în egală măsură, fascinează prin prezentarea unor figuri feminine emblematice. Femeile apar ca un grup eterogen. Cu toate acestea, stereotipurile de gen sunt prezente în perioada studiată și sunt deconstruite cu abilitate de către autoarele și autorii studiilor.

În plus, asemenea secțiunii de conferință care l-a precedat, acest volum invită la dialog, este un catalizator pentru cei care cercetează istoria femeilor. Inițiativa Danielei Deteșan și a Claudiei Sabău de a organiza o secțiune de conferință și apoi de a edita un volum pe tema istoriei femeilor s-a concretizat și într-un parteneriat instituțional între Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române din Cluj-Napoca și Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, prin Direcția Patrimoniu Cultural Universitar (DPCU) și Centrul de Cercetare pentru Identități Teritoriale și Dezvoltare (ITD) din cadrul Facultății de Geografie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Acesta a dus la crearea unei rețele: *Rețeaua pentru cercetarea istoriei femeilor și*

promovarea studiilor de gen în spațiul românesc (<https://ifsgen.umfst.ro/>). Acest parteneriat și volumul colectiv ilustrează interesul specialiștilor din varii domenii de activitate pentru istoria femeilor și reprezintă puncte de plecare în promovarea studiilor de gen în România.

Oana-Ramona Ilovan